

בס"ד. שיחת יום ד' פרשת עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשכ"ה.

בלתי מוגה

1 א. ידועה השאלה בנוגע למה שכתוב בתחילת התפילה, בברכה ראשונה דשמונה-עשרה (לאחרי
2 "ברוך אתה ה'", שזוהי הקדמה כללית בכמה ברכות): "אלקיננו ואלקי אבותינו"¹ - שלכאורה היו צריכים
3 לומר בסדר הפוך, כי:

4 לכל לראש - מצד סדר הזמנים, שהרי תחילה היה הקדוש-ברוך-הוא "אלקי אבותינו", ואחר-כך גם
5 "אלקיננו".

6 וכן בנוגע לכל אחד - שכאשר מתחנך לידע להתפלל ולומר ברכות, הנה ההתחלה בזה היא מזה
7 ש"אביו מלמדו"², והיינו, שמצד ענין האמונה בתורה ומצוותיה של אביו, שזהו ענין "אלקי אבותינו",
8 מתחנך גם הוא בדרך זו כדי שידע לעשות את כל הענינים, ובתוכם גם ענין התפילה, והברכה, כולל
9 הברכה הראשונה דשמונה-עשרה שהתחלתה "אלקיננו ואלקי אבותינו".

10 זאת ועוד:

11 הפירוש הפשוט ד"אלקי אבותינו" - כולל גם אופן ידיעת האלקות אצל "אבותינו".

12 ובהקדמה - שלכאורה אינו מובן, למה נאמר לשון אלקות ב' פעמים, הרי אלקות הוא אחדות הפשוטה
13 (ולא שני ענינים חס-ושלום), ואם-כן, הוה-ליה-למימר "אלקה שלנו ושל אבותינו" (וכיוצא בזה). אך
14 הענין הוא - שישנו האופן כפי שאחדות הפשוטה מתקבלת אצל "אבותינו" ("אלקי אבותינו"), וישנו
15 האופן כפי שאחדות הפשוטה מתקבלת אצלנו, כל אחד מאתנו ("אלקיננו").

16 והרי מובן בפשטות, שההבנה וההשגה באלקות שיש לנו ("אלקיננו"), אין לה ערך לגבי ההבנה
17 וההשגה באלקות שהיתה אצל אברהם יצחק ויעקב ("אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב"); והממוצע
18 ביניהם הוא - "אלקי אבותינו".

19 ונמצא, שהסדר "אלקיננו ואלקי אבותינו, אלקי אברהם .. יעקב" הוא - מלמטה למעלה.

20 ולכאורה, על-פי הכלל "כל המקודש מחבירו קודם"³, היה צריך להיות הסדר באופן דמלמעלה למטה.
21 אך הסיבה לכך שאומרים תחילה "אלקיננו" היא - מפני שצריך להתחיל בענין שנוגע לנו יותר⁴.

22 כלומר: כדי שהתפילה תהיה כדבעי, באופן שתחדור ("עס זאָל דערנעמען") את האדם המתפלל,
23 ובשני הקוין שבה, הן בענין סידור שבחו של מקום, והן בענין בקשת צרכיו⁴ (ובמילא גם במילוי
24 הצרכים) - הרי זה צריך להיות באופן שנוגע אלינו. ולכן ההתחלה היא - "אלקיננו".

25 וענין זה משתקף גם בהלכה בתורה:

26 אף-על-פי שכל המקודש יותר קודם - הרי ישנו גם דין שכל החביב יותר קודם⁵.

27 ומובן, שבענין החביבות נוגע מה נרגש אצלו (ולא מה נרגש אצל אחרים), היינו, שדבר זה צריך
28 להיות חביב אצל האדם שמקריב את הקרבן או המברך, וכיוצא בזה.

29 ומטבע הדברים, הנה עניני האדם שנוגעים לצרכיו בחייו היום-יומיים הם החביבים אצלו.

30 וכדברי הגמרא⁶ "אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו", והיינו, שאף שידוע שזהו רק קב
31 אחד לעומת תשעה קבין, מכל-מקום, כיון שזהו קב שלו, הרי הוא רוצה בזה. ומזה מסתעף הדין שחביב
32 קודם.

(4) ראה ברכות לב, סע"א. לד, א.

(5) ראה שם לט, א. מא, א.

(6) ב"מ לח, א.

(1) ראה גם תורת מנחם חל"ו ע' 232. וש"נ.

(2) ספרי פרשתנו (עקב) יא, יט. ועוד.

(3) זבחים פט, א (במשנה). וש"נ.